

10

*lat obrony życia,
rodziny i wolności*

OPINIA

w przedmiocie oświadczenia rodzica jako dopuszczalnej formy usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach edukacyjnych pełnoletniego ucznia oraz możliwości udzielania informacji o ocenach pełnoletniego ucznia szkoły średniej¹ jego rodzicom, pomimo sprzeciwu ucznia

Główne tezy:

- statut szkoły może przewidywać oświadczenie rodzicielskie jako jedną z form usprawiedliwiania nieobecności dorosłego ucznia szkoły średniej na zajęciach edukacyjnych;
- nie zasługuje na aprobatę stanowisko, wedle którego wystarczającą formą usprawiedliwienia nieobecności na zajęciach dorosłego ucznia, mogło być wyłącznie jego oświadczenie;
- rodzice uczniów szkół średnich, niezależnie od sprzeciwu ze strony ucznia, mają prawo do uzyskiwania informacji o ocenach swoich dzieci, również po osiągnięciu przez nie pełnoletności, co wynika wprost z przepisów ustawy o systemie oświaty;
- jawność ocen uczniów dla ich rodziców nie stoi w sprzeczności z konstytucyjną zasadą ochrony życia prywatnego wynikającą z art. 47 Konstytucji RP.

I. Dopuszczalność usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach edukacyjnych dorosłego ucznia na podstawie oświadczenia jego rodzica

1. Zgodnie z art. 70 ust. 1 Konstytucji RP², nauka jest obowiązkowa do 18. roku życia. Nie powinno budzić wątpliwości, że w sytuacji, w której uczeń przekroczył próg dorosłości i decyduje się kontynuować edukację, powinien stosować się do zasad obowiązujących w szkole, do której uczęszcza, w tym dotyczących m.in. **usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach**. Jak wynika z art. 99 pkt 2 Prawa oświatowego³, zasady usprawiedliwiania, w określonym terminie i formie, nieobecności ucznia na zajęciach edukacyjnych, w tym formy usprawiedliwiania nieobecności przez osoby pełnoletnie, winny być określone w statucie szkoły⁴.

¹ Na potrzeby niniejszej opinii przez „szkołę średnią” należy rozumieć: czteroletnie liceum ogólnokształcące, pięcioletnie technikum, trzyletnią branżową szkołę I stopnia, trzyletnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy.

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

³ Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023, poz. 900, dalej: „PrOśw”).

⁴ Dodać wypada, że zgodnie z art. 80 ust. 2 pkt 1 PrOśw statut jest uchwalany przez radę szkoły lub placówki, o ile działa ona w szkole lub placówce. W skład rady wchodzi w równej liczbie: 1) nauczyciele wybrani przez ogół

10

*lat obrony życia,
rodziny i wolności*

2. Już z powyższego uregulowania wynika, że nie do przyjęcia byłby pogląd, zgodnie z którym w statucie szkoły nie można przewidzieć uprawnień dyrektora szkoły lub nauczyciela do weryfikacji przyczyny nieobecności pełnoletniego ucznia w szkole w inny sposób, niż na podstawie oświadczenia samego ucznia. We wspomnianym art. 99 pkt 2 PrOśw mowa jest o „formach” usprawiedliwiania nieobecności, przy czym przepis ten nie wskazuje jakie formy są dopuszczalne a jakie nie. Na marginesie wypada zauważyć, że im więcej form usprawiedliwiania nieobecności przewidzianych w statucie szkolnym, tym korzystniej jawi się sytuacja ucznia, w tym ucznia pełnoletniego, któremu zależy na uniknięciu negatywnych skutków swojej absencji w szkole.
3. W odniesieniu do pełnoletnich uczniów mogą pojawić się wątpliwości, czy w ramach dopuszczalnych form usprawiedliwiania nieobecności, wśród dokumentów potwierdzających przyczynę nieobecności podaną przez ucznia, statut szkoły może przewidywać również oświadczenie rodzica ucznia.
4. Przeciwnicy takiego rozwiązania wskazują m.in., że z chwilą osiągnięcia pełnoletniości, uczeń uzyskuje pełną zdolność do czynności prawnych⁵, wygasa względem niego władza rodzicielska, a co za tym idzie rodzice przestają być jego przedstawicielami ustawowymi⁶. Tym samym zapis statutowy, przewidujący oświadczenie rodzica jako jedną z form usprawiedliwiania nieobecności w szkole pełnoletniego ucznia, pozostawałby w sprzeczności z przepisami ustawowymi przewidującymi wystąpienie ww. skutków prawnych, związanych z osiągnięciem pełnoletniości. Czy jednak jest tak w rzeczywistości?
5. Aby odpowiedzieć na to pytanie, wypada zacząć od tego, że statut szkoły powinien określać przypadki, w których możliwe jest podjęcie przez dyrektora szkoły decyzji o skreśleniu ucznia z listy uczniów⁷. Jednym z takich przypadków może być przekroczenie określonej liczby nieusprawiedliwionych godzin na zajęciach edukacyjnych⁸. W tym kontekście należy rozważyć, jaki charakter ma „usprawiedliwienie nieobecności” ucznia na zajęciach edukacyjnych przez jego rodzica. Otóż usprawiedliwienie przez rodzica jest *de facto* oświadczeniem potwierdzającym, iż wystąpiły okoliczności usprawiedliwiające absencję ucznia w szkole. Oświadczenie takie, na gruncie procedury administracyjnej, winno być traktowane jako jeden ze środków dowodowych, za pomocą których uczeń ma możliwość uchylecia się od negatywnych skutków braku swojej obowiązkowej

nauczycieli; 2) rodzice wybrani przez ogół rodziców; 3) uczniowie wybrani przez ogół uczniów. Szczegółowe warunki dot. powstania i funkcjonowania rady szkoły i placówki znajdują się w art. 80-82 PrOśw.

⁵ Stosownie do art. 11 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022, poz. 1360).

⁶ Zob. art. 92 i art. 98 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020, poz. 1359, dalej: „k.r.o.”).

⁷ Zob. art. 98 ust. 1 pkt 17 oraz 68 ust. 2 PrOśw.

⁸ Zob. Wyrok WSA w Gliwicach z 17.02.2021 r., III SA/Gl 539/20.

10

*lat obrony życia,
rodziny i wolności*

obecności na zajęciach. Zgodnie art. 75 §1 k.p.a.⁹ „[j]ako dowód należy dopuścić wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem. W szczególności dowodem mogą być dokumenty, zeznania świadków, opinie biegłych oraz oględziny”. Oświadczenie rodzica pełnoletniego ucznia ma charakter środka dowodowego w postaci zeznania świadka, które może być złożone również na piśmie¹⁰. Złożenie przez rodzica oświadczenia wiedzy co do okoliczności dotyczących nieobecności jego pełnoletniego dziecka w szkole nie jest więc formą reprezentacji. Nie sposób tego środka dowodowego traktować jako sprzecznego z prawem. Z pewnością nie pozbawia on pełnoletniego ucznia pełnej zdolności do czynności prawnych ani jej nie ogranicza. Podobnie jak nie pozbawia ani nie ogranicza pełnej zdolności do czynności prawnych pracownika fakt, że pracodawca, celem uznania jego nieobecności w pracy za usprawiedliwioną – może wymagać dodatkowych „dowodów” potwierdzających przyczynę nieobecności¹¹, zaś świadka w postępowaniu sądowym – obowiązek usprawiedliwienia swojej nieobecności na rozprawie z powodu choroby zaświadczeniem wystawionym przez lekarza sądowego.

6. Jednocześnie za budzące poważne wątpliwości (by nie powiedzieć – absurdalne) należałoby uznać założenie, zgodnie z którym wystarczającą formą usprawiedliwiania nieobecności w szkole dorosłego ucznia miałyby być wyłącznie jego oświadczenie. W sposób ewidentny występuje bowiem po stronie ucznia konflikt interesów. Równie dobrze można byłoby z góry domniemywać, że każda nieobecność ucznia jest usprawiedliwiona, chyba że sam uczeń oświadczyłby co innego.
7. Z podobnych względów trudno zgodzić się z wyrażanym niekiedy stanowiskiem, wedle którego usprawiedliwienie nieobecności ucznia na zajęciach edukacyjnych nie wymaga podania przyczyny nieobecności. Taką formę usprawiedliwienia można byłoby ewentualnie dopuszczać w sytuacji, w której oświadczenie pochodziłoby od rodzica, nie zaś od samego ucznia. Rodzic występuje tu bowiem w roli poręczyciela, „osoby godnej zaufania”, a nie „sędziego we własnej sprawie” – jak miałyby to miejsce w przypadku ucznia, który sam oceniałby, czy jego nieobecność na zajęciach można uznać za usprawiedliwioną czy też nie.
8. Należy nadmienić, że rodzic ucznia, uczęszczającego do szkoły średniej, jest bezpośrednio zainteresowany wywiązywaniem się przez niego z obowiązku uczęszczania na zajęcia edukacyjne również z tego powodu, że od kontynuowania nauki przez pełnoletniego syna lub córkę, może zależeć obowiązek świadczeń alimentacyjnych na ich

⁹ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023, poz. 775).

¹⁰ Zgodnie z art. 50 § 1 k.p.a. „[o]rgan administracji publicznej może wzywać osoby do udziału w podejmowanych czynnościach i do złożenia wyjaśnień lub zeznań osobiście, przez pełnomocnika, na piśmie, jeżeli jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy lub dla wykonywania czynności urzędowych”.

¹¹ W postaci np. zaświadczenia lekarskiego, do którego dziś pracodawcy mają dostęp w systemie teleinformatycznym.

10

*lat obrony życia,
rodziny i wolności*

rzecz. Kontynuacja nauki w trybie dziennym, przed uzyskaniem odpowiedniego wykształcenia, zasadniczo traktowana jest jako przesłanka „braku możliwości samodzielnego utrzymania się”, o której mowa w art. 133 § 1 k.r.o.¹² Z kolei niedokładanie starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się (może nim być np. notoryczne opuszczanie obowiązkowych zajęć edukacyjnych) jest przesłanką stwarzającą możliwość uchylenia się od takich świadczeń¹³.

9. Na zakończenie tej części warto przypomnieć, że szkoła powinna przygotowywać ucznia do samodzielności i odpowiedzialności w życiu dorosłym, gdzie zasadą jest – czy to w sferze zawodowej, czy przy załatwianiu spraw urzędowych, czy też w postępowaniu przed organami wymiaru sprawiedliwości – że przy powoływaniu się na okoliczności, z których wywodzi się korzystne dla siebie skutki prawne bądź pozwalające na uniknięcie skutków negatywnych, należy te okoliczności odpowiednio wykazać i udowodnić. Samo zapewnienie, czy też „samousprawiedliwienie” się beneficjenta, zazwyczaj nie jest wystarczające.

II. Jawność ocen dla rodziców uczniów, którzy osiągnęli pełnoletność

10. Wspomniany wyżej obowiązek alimentacyjny rodziców względem pełnoletnich dzieci, niebędących w stanie utrzymać się samodzielnie, stanowi także aksjologiczny argument uzasadniający możliwość otrzymywania przez rodziców informacji o ocenach, również pełnoletniego syna lub córki. Przede wszystkim jednak takie uprawnienie dla rodziców uczniów szkół średnich (liceum, technikum, szkoły branżowej I stopnia) przewiduje, obowiązujący od 2015 r., **art. 44e ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁴, zgodnie z którym „[o]ceny są jawne dla ucznia i jego rodziców”¹⁵. Przepis ten ma zastosowanie również do ocen uczniów pełnoletnich uczęszczających do szkoły średniej.** Potwierdza to m.in. odrębne uregulowanie sytuacji pełnoletnich i niepełnoletnich słuchaczy szkół dla dorosłych, branżowych szkół II stopnia i szkół policealnych. W art. 44u ust. 2 ustawy o systemie oświaty wyraźnie wskazano, że w tego rodzaju placówkach oceny są jawne dla słuchacza, zaś dla jego rodziców – tylko w przypadku, gdy słuchacz jest niepełnoletni. Takie rozróżnienie nie znalazło się w art. 44e ust. 2 ustawy, który **nie przewiduje nadto wyjątku od uprawnienia rodziców, w tym**

¹² Zgodnie z art. 133 §1 k.r.o.: „Rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania”.

¹³ Art. 133 § 3 k.r.o.: „Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się”.

¹⁴ Dz. U z 2022, poz. 2230.

¹⁵ Wcześniej analogiczne uprawnienie rodziców dostępu do informacji o ocenach ich dzieci wynikało z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562, z późn. zm.).

w postaci wyrażenia przez pełnoletniego ucznia sprzeciwu wobec przekazywania im informacji nt. uzyskanych przez ucznia ocen¹⁶.

11. Przepis ten obliguje zatem szkołę do udostępniania informacji nt. ocen rodzicom uczniów, również w sytuacji, w której pełnoletni już uczeń szkoły średniej sprzeciwiałby się temu. Należy podnieść – wobec stawianych niekiedy zarzutów, że ujawnianie ocen dorosłego ucznia jego rodzicom, bez zgody ucznia, jest nie do pogodzenia z wyrażoną w art. 47 Konstytucji RP gwarancją prawa do ochrony życia prywatnego – że dyrektorzy szkół nie mają kompetencji do badania konstytucyjności regulacji ustawowych i w zależności od dokonanej oceny respektowania uprawnień rodziców wynikających z ustawy bądź nie. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego takiej kompetencji (odmowy stosowania przepisów rangi ustawowej wobec ich domniemywanej sprzeczności z przepisami Konstytucji) nie mają nawet sądy. W wyroku z 19 grudnia 2006 r.¹⁷ możemy przeczytać, że użyty w art. 193 Konstytucji RP czasownik "może" „oznacza kompetencję sądu do inicjowania postępowania przed TK, a Trybunał stoi wyraźnie na stanowisku, że w każdym wypadku, w którym sąd kwestionuje zgodność ustawy z Konstytucją nie ma innej możliwości ewentualnego stwierdzenia tej niekonstytucyjności niż na podstawie wyroku TK (por. wyroki: z 4 października 2000 r., sygn. P 8/00, OTK ZU nr 6/2000, poz. 189; z 31 stycznia 2001 r., sygn. P 4/99, OTK ZU nr 1/A/2001, poz. 5)”.

12. Niezależnie od powyższych uwag nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem, zgodnie z którym norma przewidziana w art. 44e ust. 2 ustawy o systemie oświaty, miałyby naruszać przepisy Konstytucji. Aby to wykazać, w pierwszej kolejności należy poczynić rozważania, czy art. 47 Konstytucji, gwarantujący ochronę życia prywatnego, w ogóle powinien znaleźć zastosowanie w odniesieniu do informowania rodziców dorosłego ucznia szkoły średniej o jego ocenach. Zacząć wypada od ustalenia, co rozumiemy pod pojęciem życia prywatnego w ujęciu art. 47 ustawy zasadniczej, bowiem ta nie zawiera stosownej definicji w tym zakresie. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że sferą życia prywatnego, o której mowa w przywoływanym przepisie, „objęte są takie okoliczności, w stosunku do których, można przyjąć prymat interesu jednostki nad interesem publicznym, domniemanie przewagi prawa jednostki do bycia pozostawioną samej sobie

¹⁶ Ustawodawca, w art. 44e ust. 4 ustawy o systemie oświaty, konsekwentnie przewidział również uprawnienie rodziców do wglądu do sprawdzonych, pisemnych prac ucznia, zaś w art. 44e ust. 5 do uprawnienie do wglądu dokumentacji dot. określonych w tym przepisie egzaminów, zastrzeżeń oraz oceniania ucznia. Z kolei zgodnie art. 44g ust. 1 ustawy o systemie oświaty: „przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej nauczyciele prowadzący poszczególne zajęcia edukacyjne oraz wychowawca oddziału informują ucznia i jego rodziców o przewidywanych dla niego rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej zachowania, w terminie i formie określonych w statucie szkoły.” Zawarte w niniejszej opinii uwagi dotyczące jawności ocen, odnieść można również do analogicznych uprawnień rodziców, uregulowanych m.in. w przytoczonych wyżej przepisach ustawy o systemie oświaty.

¹⁷ Wyrok TK z 19.12.2006 r., P 37/05.

10

*lat obrony życia,
rodziny i wolności*

nad interesem publicznym bądź interesem innych podmiotów”¹⁸. Mowa jest zatem o wyważeniu dwóch interesów – z jednej strony interesu jednostki, a z drugiej interesu publicznego bądź interesu innych podmiotów. Odnosząc to do prawa rodziców pełnoletniego ucznia szkoły średniej do wglądu do uzyskanych przez niego ocen, należałoby rozważyć, czy ich interes w uzyskaniu tego rodzaju informacji, nie zasługuje co najmniej na takie samo uznanie i ochronę, jak prawo do niedzielenia się tą informacją z rodzicami przez dorosłego już ucznia. Wydaje się, że przyznanie w tym przypadku prymatu interesom ucznia nie znajduje uzasadnia. Przemawiają za tym następujące okoliczności.

13. Po pierwsze uczeń uczęszczający do szkoły średniej osiąga pełnoletność w ostatnich klasach pewnego etapu kształcenia. Rodzice, w ramach wykonywanej władzy rodzicielskiej, mieli do tej pory prawo i obowiązek kierowania wychowaniem swojego dziecka, również w zakresie dotyczącym wyboru nauczania¹⁹ oraz wyboru konkretnej szkoły²⁰. Powinni mieć zatem możliwość uzyskania informacji o efektach podejmowanych przez siebie działań i decyzji wychowawczych, tym bardziej, że etap edukacyjny (szkoła średnia), w którym uczeń kończy 18 lat, rozpoczyna się w okresie, gdy podlega on władzy rodzicielskiej.
14. Po drugie uczeń taki, pomimo ukończenia 18 lat, z zasady wciąż pozostaje na utrzymaniu rodziców, na których ciąży względem niego obowiązek świadczeń alimentacyjnych. Rodzice mogliby się od tego obowiązku uchylić, gdyby syn lub córka nie czynili starań w celu uzyskania zdolności do samodzielnego utrzymania się np. poprzez nieprzykładanie się do zdobycia wykształcenia pozwalającego na podjęcie lepszej pracy. Zatem również w tym aspekcie należy upatrywać interesu po stronie rodziców, uzasadniającego dostęp do wiadomości o efektach nauki ich dziecka.
15. Niezależnie od tego, nawet gdyby założyć, że wyrażenie sprzeciwu przez dorosłego ucznia szkoły średniej wobec udostępnianiu rodzicom informacji o jego ocenach znajduje umocowanie w art. 47 Konstytucji, to jednocześnie należałoby przyjąć, że ograniczenie tego prawa w art. 44e ust. 2 ustawy o systemie oświaty jest dopuszczalne w ramach art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej, zgodnie z którym „[o]graniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa

¹⁸ M. Wild, komentarz art. 47 [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016, SIP Legalis, nb 55.

¹⁹ Zob. art. 53 ust. 3 Konstytucji RP, art. 2 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w Paryżu 20.3.1952 r. (Dz.U. 1995 Nr 36, poz. 175).

²⁰ Przy czym przypomnieć w tym miejscu wypada treść art. 95 § 4 k.r.o., zgodnie z którym „Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala, oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia.

10

*lat obrony życia,
rodziny i wolności*

lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”.

16. Odnosząc powyższe do omawianego przypadku – jawności ocen dla rodziców dorosłych uczniów – należy wskazać, że uprawnienie rodziców (będące jednocześnie potencjalnym ograniczeniem prywatności ucznia) uregulowane jest w przepisie rangi ustawowej, a ponadto jest ono konieczne dla zapewnienia wolności i praw innych osób: rodziców ucznia (vide: uwagi zawarte w pkt 13 i 14) ale także dla porządku publicznego i moralności publicznej, o czym mowa poniżej.
17. Pojęcie porządku publicznego, obejmuje swoim zakresem m.in. "normalne współżycie jednostek w organizacji państwowej" oraz "harmonijne współżycie członków społeczeństwa"²¹. Z kolei moralność publiczna w rozumieniu art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oznacza „normy moralne uznane w społeczeństwie polskim i odnoszące się do stosunków międzyludzkich. Normy te dotyczą nie tylko życia publicznego i zachowań publicznych, ale również stosunków międzyludzkich należących do sfery prywatności (K. Wojtyczek, Granice ingerencji, s. 196)”²².
18. W świetle powyższego uzasadnione jest twierdzenie, że rodzice, do czasu ukończenia etapu kształcenia ich dziecka na poziomie szkoły średniej, nie powinni być z dnia na dzień pozbawiani prawa do informacji o ocenach syna lub córki, których utrzymują i z którymi mieszkają pod jednym dachem. Takie rozwiązanie godziłoby w normalne i harmonijne współżycie członków rodziny, autorytet rodzicielski oraz normy moralne uznane w polskim społeczeństwie, z których wynika, że młody, dorosły człowiek, korzystając z utrzymania rodziców ma nie tylko prawa, ale też obowiązki.
19. Warto w tym miejscu przytoczyć także fragment uzasadnienia rządowego projektu ustawy, wprowadzającego art. 44e ust. 2 ustawy o systemie oświaty, który został ostatecznie uchwalony jako ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw²³:

Co do zasady, uczniami szkół dla dzieci i młodzieży są osoby niepełnoletnie (część młodzieży osiąga pełnoletność w ostatnich klasach szkół ponadgimnazjalnych). Z tego względu w projekcie ustawy, w dodawanym rozdziale 3a określającym ogólne zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, przyjęto, że w szkołach dla dzieci i młodzieży oceny ucznia są jawne także dla rodziców uczniów pełnoletnich. Zasadne jest zapewnienie rodzicom prawa do informacji nt. ocen dziecka w trakcie całego

²¹ M. Szydło, komentarz art. 31 [w:] M. Safjan, L. Bosek dz. cyt., nb 99.

²² Tamże, nb 105.

²³ Dz.U. z 2015 r. poz. 357.

10

*lat obrony życia,
rodziny i wolności*

etapu edukacyjnego, mimo że pod koniec tego etapu dziecko osiąga pełnoletność. Końcowy etap edukacyjny jest bardzo istotny dla przyszłości dziecka. Rozstrzygają się wówczas sprawy, które decydują o dalszych losach życiowych osoby wchodzącej w dorosłe życie. Szczególnie ważne jest wówczas wsparcie ze strony rodziców polegające między innymi na zaangażowaniu w sprawy szkolne dziecka. Aby można było mówić o realnym wsparciu należy zapewnić rodzicom prawo do informacji na temat osiągnięć, postępów i trudności w nauce dziecka.

20. Wreszcie po trzecie, jawność ocen uczniów szkół średnich dla ich rodziców nie narusza istoty prawa do prywatności ucznia. Mówiąc o istocie wolności i praw należy rozumieć pewne minimum gwarancji jakie powinny być im zapewnione²⁴, pewien nienaruszalny rdzeń danego prawa lub wolności, który powinien pozostawać wolny od ingerencji prawodawcy²⁵. Przy czym, jak wskazuje Trybunał Konstytucyjny „[o] naruszeniu "istoty" można mówić tylko w wyjątkowych sytuacjach, a podstawowym instrumentem oceny dopuszczalności ograniczeń jest zasada proporcjonalności”²⁶.
21. Trzeba przy tym pamiętać, że art. 47 Konstytucji, co oczywiste, nie gwarantuje zapewnienia pełnej prywatności w odniesieniu do wszystkich danych dotyczących osoby, co byłoby równoznaczne w jej całkowitą anonimowością. Poza tym, że jest to nierealne, byłoby również nie do pogodzenia z obowiązkami obywatela względem państwa oraz mogło naruszać konstytucyjne prawa i wolności innych osób.
22. W świetle powyższego należy zauważyć, że art. 44e ust. 2 ustawy o systemie oświaty zapewnia prawo do informacji o ocenach pełnoletnich uczniów jedynie ich rodzicom. Z jednej strony przepis ten nie dotyczy zatem ujawniania danych szczególnie wrażliwych, jak dotyczące zdrowia, przekonań religijnych, politycznych, światopoglądowych czy innych kategorii wymienionych w choćby art. 9 ust. 1 rozporządzenia „RODO”²⁷. Z drugiej – jawność ocen przewidziana została, jak wspomniano, jedynie dla rodziców uczniów. *Nota bene* gdyby możliwość skutecznego sprzeciwu ze strony ucznia miała stanowić istotę prawa do prywatności, należałoby się zastanowić, czy np. także 17-letni (oraz młodsi) uczniowie, którzy przecież też objęci są ochroną przewidzianą w art. 47 ustawy zasadniczej (artykuł ten nie przewiduje żadnych wyłączeń), również nie powinni

²⁴ M. Szydło, komentarz art. 31 [w:] M. Safjan, L. Bosek dz. cyt., nb 105.

²⁵ Zob. wyrok TK z dnia 12.01.1999 r., P 2/98, pkt. 3.5.

²⁶ Wyrok TK z 8.10.2007, K 20/07, pkt 7.

²⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, Dz.Urz.UE.L Nr 119, str. 1)

10

*lat obrony życia,
rodziny i wolności*

mieć możliwości złożenia skutecznego sprzeciwu wobec udostępniania rodzicom informacji o swoich ocenach.

23. Na marginesie zauważyć należy, że przyjęcie takiego stanowiska mogłoby prowadzić do sytuacji, w której wiedzę na temat ocen ucznia oraz jego oraz postępów w nauce *de facto* mają rówieśnicy uczęszczający z nim do jednej klasy, którzy mogą takie informacje przekazywać innym osobom, w tym swoim rodzicom, natomiast nie mieliby do niej dostępu rodzice danego ucznia, zapewniający mu utrzymanie oraz którzy ramach przysługującej im władzy rodzicielskiej mogli decydować o wyborze szkoły dla swojego dziecka. Z chwilą ukończenia 18. roku życia przez swojego syna lub córkę, traciliby bowiem możliwość powzięcia w szkole informacji o jego ocenach i postępach w nauce.
24. Biorąc pod uwagę łącznie występujące wyżej racje, uznać należy, że art. 44e ust. 2 ustawy o systemie oświaty nie narusza art. 47 Konstytucji RP w zakresie, w jakim pozwala na pozyskanie informacji o ocenach dorosłego ucznia szkoły średniej przez jego rodziców, również w sytuacji, gdy uczeń ten sprzeciwił się udostępnianiu im przez placówkę oświatową takich informacji.

Marek Puzio – Analityk Centrum Polityki Rodzinnej i Edukacji Instytutu Ordo Iuris